

Tartsayné Németh Nóra

Konnektivizmus, esélyegyenlőség és e-portfólió

II. Oktatásinformatikai konferencia

Bevezetés

Az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Karának Neveléstudományi Intézete szervezésében zajlott 2010. január 22–23-án a II. Oktatásinformatikai konferencia. A szervezők a konferencia célját így határozták meg: „szakmai találkozási lehetőséget biztosítson azoknak, akik az e-Learning területén oktatási, neveléstudományi, pszichológiai, gyógypedagógiai és óvodapedagógiai témakörben kutatnak, fejlesztenek, vagy éppen a hétköznapi gyakorlatában dolgoznak”. Azaz a konferencia szervezői igen széles érdeklődési kört céloztak meg, magas színvonalú programmal.

A konferencia központi témái a konnektivizmus, a virtuális identitás, az e-portfólió és az esélyegyenlőség voltak. A konferencia megnyitóján Oláh Attila, az ELTE PPK dékánja és Ollé János, a Programbizottság elnöke köszöntötte a résztvevőket, majd Komenczi Bertalan definiálta az információval, az információtechnológiával és az információs társadalommal összefüggő alapproblémákat.

1. kép

Ollé János, a Programbizottság elnöke

A konnektivizmus

Kulcsár Zsolt szekcióelnök nyitóelőadásában úgy határozta meg a konnektivizmust, mint az internet és az oktatás találkozásából született tanuláseméletet. Három fejlődési szakaszt különített el az elmélet kialakulásában: a tanulás folyamatának előrejelezhetősége és értelmezhetősége; a tudományterület fejlődése

az adott korban; valamint az integratív fázis, amelybe a régi és az új tanuláselméletek kapcsolódási pontjai tartoznak. A konnektivista nézet szerint az internet a tanulás alapvető formáját képezi. Ez a megállapítás az alapja a hálózatalapú tanulási szemlélet megjelenésének.

Ugyancsak a konnektivizmusban látja a jövő útját Kvaszingerné Partner Csilla, aki előadásában megvizsgálta azokat a technológiákat és eszközöket, amelyek segítik a hálózatalapú tanulást, a szükséges módszertani változásokat, és hozzájárulnak a tanulók és a tanárok szerepeinek és viszonyainak megváltozásához. A konnektivizmus szellemében tervezték meg a közigazgatási dolgozók nyelvi képzését 2006-ban. Az azóta összegyűlt tapasztalatokról beszélt Héder Klára, aki azt ismertette, hogy milyen előnyökkel és nehézségekkel járt a szaknyelvi képzés e-Learning környezetbe történő áthelyezése.

Új módszert mutatott be a Szent István Egyetem könyvtár szakos tanára, aki a Moodle-keretrendszer előnyeit próbálta kihasználni a könyvtár szakos hallgatók órarendjében szereplő könyvtárhasználati kurzuson. Előadásában felmerült a digitális írástudás definíciójának a problémája, amelyet Kristóf Ibolya az információ hiányának felismerésében, az információ gyűjtésében, kiválasztásában, beépítésében és megfelelő továbbadásában határozott meg. Digitális helyesírási hibának nevezett olyan jelenségeket, mint például a rossz szóköz, a nem magyar karakterek használata, a szóközökkel való formázás vagy a láthatatlan karakterek halmozása.

2. kép
A konferencia résztvevői

Az elektronikus portfólió

A konferencia fontos témája volt az értékelés, ez pedig azt mutatja, hogy az oktatásinformatikai kutatások és gyakorlatok az oktatás integrálását is szem előtt tartják. A tanulás értékelésének tárgyalásakor több előadásban is szerepet kapott az e-portfólió bevezetésének és használatának a kérdése. Angeli Zsuzsa egy blended learning típusú tanár-továbbképzési programban használt értékelési rendszert ismertetett, ennek legfőbb előnyeként azt említette meg, hogy az e-portfólió lehetőséget ad az önreflexióra, a résztvevők közötti interakcióra és a tanulási folyamat egészének értékelésére is.

Vigotszkij elméletére alapozta kutatását Béres Ilona és Turcsányi-Szabó Márta, akik KÉPKE nevű tanulási-tanítási modellüket mutatták be. A rendszer a kollaboratív tanulási módszerek használatát helyezi előtérbe, hangsúlyozza a kritikai gondolkodás fejlesztését és az értékelési rendszerek sokféleségét, különösen az önértékelést, valamint az egymás munkájának az értékelését.

3. kép
Turcsányi-Szabó Márta előadása

Az elektronikus portfólió a tanári mesterképzés egyik fontos alkotóeleme, ezért kiemelt szerepe volt a konferencián. Mrázik Julianna a Pécsi Tudományegyetemen szerzett tapasztalatokat osztotta meg a hallgatósággal. Az ott tanuló tanárjelöltek arra használják az elektronikus portfóliót, hogy bemutassák saját egyetemi szakmai fejlődésüket. Ismertette azokat a lehetséges technikákat és tartalmakat, amelyeket a jelöltek használhatnak, valamint bemutatott egy kurzust, amelyen a portfólió alkalmazását lehet elsajátítani. Vágvölgyi Csaba a keretrendszerek (a Moodle és a Mahara), valamint a Web 2.0-s alkalmazások és az újonnan megjelenő e-portfólió integrációjának lehetséges megvalósítását ismertette előadásában.

Esélyegyenlőség

Az oktatásinformatikai eszközök használata nagy erővel tör be a gyógypedagógiába, a hátránnyal élők oktatásának segítségére. A konferencia számos előadása, valamint egy péntek délutáni szekció foglalkozott ezzel a kérdéskörrel.

Az autista gyerekek tanulását hivatott segíteni a HANDS nemzetközi kutatásfejlesztési kooperáció, amelyben az ELTE szakemberei és az Autizmus Alapítvány munkatársai működnek együtt. Sajátos nevelési igényű (SNI) tanulókat mutatott be Réthey-Prikkel Brigitta, az ELTE tanára. Egy általuk szervezett internetes vetélkedőben vettek részt SNI-diákok és tanáraik, és végül a középmezőnyben végeztek. Bár egyértelmű volt, hogy a csapatnak több időre lett volna szüksége a feladatok megoldásához, valamint az, hogy a komplexebb feladatokat nem tudták megoldani, mégis teljes erőbedobással küzdöttek, annak ellenére, hogy tudták, nincs esélyük a győzelemre.

A Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítvány olyan képzési programokat dolgozott ki, amelyek szakképzési rendszereket, illetve felsőoktatási képzési anyagokat tesznek elérhetővé, akadálymentessé a fogyatékkal élők számára. A tanulásban akadályozott tanulók informatikaoktatásának nehézségeire hívta fel a figyelmet Varga Károly, aki kiemelt szerepet tulajdonít a digitális esélyegyenlőség megteremtésének, továbbá a SNI-tanulók sikeres társadalmi beilleszkedésének egyik feltételeként jelölte meg az informatikai ismeretek elsajátítását. Virányi Anita, az ELTE kutatója ugyancsak az enyhén értelmi fogyatékos gyerekek mint digitális bennszülöttek oktatását tanulmányozza. Előadásában azt vizsgálta meg, hogyan alkalmazhatók az IKT-eszközök a tanítási folyamatban.

A tanár szerepe, a tanárképzés

A konferencián többször elhangzott az örök tanulság: A kulcs a pedagógus. Legyen szó általános információs és kommunikációs technológiákról vagy akár az interaktív tábláról, amellyel kapcsolatban Bedő Andrea hangsúlyozta, hogy maga a tény, hogy a tanárokat kötelezik az interaktív tábla használatára a tanórán, még nem jelenti azt, hogy a táblahasználat illeszkedni is fog a tanítási-tanulási folyamatba. Ugyancsak a pedagógusok munkájára hívta fel a figyelmet Buda András, aki egy nemzetközi vizsgálatban hasonlította össze a hazai és a holland pedagógusok attitűdjeit és gyakorlati tevékenységüket az IKT-alkalmazás területén.

Az IKT megjelenése a pedagógusképzésben, illetve a pedagógus-továbbképzésben több előadásban is megjelent, többféle modellt mutattak be az előadók. Lévai Dóra és Virányi Anita azt hangsúlyozta, hogy a Web 2.0-s alkalmazásoknak már a tanárképzésben fontos szerepük van, hiszen a mostani „digitális bennszülöttek”, akik jelenleg leginkább a középiskolás korosztályhoz tartoznak, hamarosan bekerülnek a felsőoktatási intézményekbe. Kurzusaikon foglalkoznak azokkal az IKT-kompetenciákkal (a keretrendszerek használatával, a hang- és videoszerkesztési technikák alkalmazásával, a multimédiás tananyagok szerkesztésével, a szavazórendszerek használatával stb.), amelyeket a hallgatók majd pedagógiai munkájukban alkalmazni fognak. Gerő Péter egy blended módszerű tanárképzés tapasztalatait vizsgálta, amelyet a Moodle-keretrendszeren keresztüli kapcsolattartásra és jelenléti foglalkozási szakaszokra osztottak. A Moodle-keretrendszert használják a Széchenyi István Egyetem mérnöktanárképzésében is. A rendszer elsődleges előnyeként az előadók a kooperatív, illetve kollaboratív feladatok hatékonyabb megoldását emelték ki, illetve hangsúlyozták a belső kommunikáció jelentőségét; a tutorok szerepét és feladatait; a naplók, a statisztikák felhasználásának fontosságát a minőségbiztosításban. Az ELTE Informatika Karán a T@T labor és hálózat felállításával igyekeznek az innovatív eszközöket is bevezetni a pedagógusképzésbe. Az Eszterházy Károly Főiskola és az ELTE e-Learning rendszerét és IKT-fejlesztéseit ismertették az előadók.

Érdekes előadást tartott Hajdicsné Varga Katalin, aki gyakorló pedagógusként és kutató nyelvészként került bele a Tenegen-kurzusba. Előadásában összefoglalta, hogyan használta fel a gyakorlatban, saját kurzusain a megszerzett ismereteket, hogyan használta a Sulinet Digitális Tudásbázist, hogyan készítette el első saját blogját, és hogyan halad az e-portfólió készítésében. Ugyancsak a Tenegen-projektben vett részt Hornyák Judit, aki 400 szakközépiskolai diák internetezési szokásait mérte fel. Érdekes tanulsága volt a munkájának, hogy nagyon sok új dolgot tudott meg azokról a gyerekekről, akikkel a nap nagy részét eltölti – itt-ott meglepőeket, de sok-sok olyat is, amelyek a napi munkájában akár azonnal hasznosíthatók.

4. kép
Az e-Learning és IKT a közoktatásban szekció

Egy másik tanár-továbbképzési projekt, a Calibrate-projekt résztvevőjeként beszélt Lakatosné Török Erika azokról a hatásokról, amelyeket az IKT gyakorol a pedagógusok által használt oktatási módszerekre. A Calibrate-projektben részt vevő tanárok beadott munkáit vizsgálva az előadó megállapította, hogy a tanárok által alkalmazott módszerek között megjelentek ugyan az IKT-technikák, általánosságban véve azonban továbbra is a klasszikus módszerek dominálnak a gyakorlatban, azaz a tanártovábbképzés során a vizsgált csoportban a digitális eszközhasználat nem járt egyértelműen együtt a módszertani kultúra megújulásával.

Egy 2009-ben lezárult Leonardo-projekt eredményeit ismertették az Óbudai Egyetem oktatói, amelyben az innovatív technológiákat a mesterszintű szakmai továbbképzésben használták fel. Felhívták a figyelmet a szakmódszertani közösségek kialakításának fontosságára, valamint az IKT-eszközök jelentőségére ezen a területen.

Horváth Attila egy 2007-ben indult pedagógus-továbbképzési tréninget mutatott be, amelyet azóta 1400 tanár végzett el. A kurzus 120 órás, e-Learning alapú, általában 5–6. osztályban tanító pedagógusok számára készült. A tanárok 5–7 fős kiscsoportokban tanultak, munkájukat egy-egy mentor segítette. Az elemzés kimutatta, hogy amíg jó megoldásnak tűnik a távoktatásos forma bevezetése a pedagógusképzésben, a gyakorló pedagógusok igénylik a személyes megbeszélési lehetőségeket a mentorral, és egymással nem szívesen osztják meg a problémáikat.

A tanár szerepének vizsgálatát helyezte középpontba Dancsó Tünde a mentorok szerepét elemző kutatásában. A digitális pedagógiai kultúra fejlesztésében kiemelkedő szerep jut a tanárokat segítő IKT-mentoroknak. A mentor, tutor távoktatásbeli szerepét hangsúlyozta Haraszty Gábor is, aki a távoktatást minőségbiztosítási szemmel vizsgálta.

És ami még jöhet: VLE-k, edublogok és a Twitter

Viszonylag új alkalmazásnak számít a Web 2.0-s környezetben a Twitter. Három fiatal kutató próbálta meg feltérképezni, hogyan vélekednek a „hétköznapi emberek” erről a mikroblogról, strukturált interjúk segítségével próbálták elképzeléseiket igazolni vagy cáfolni. Több kérdés nyitva maradt ugyan, de a kezdő kutatók lelkesedése, témaválasztása és konferencia-előadása nagyon biztató jelnek tekinthető.

Egy új jelenségre, illetve annak magyarországi hiányára hívta fel a konferencia résztvevőinek figyelmét Fehér Péter, aki a külföldi és a hazai tanárblogokat elemzi. Kutatásának célja az edublogok felhasználási lehetőségeinek feltárása, a „jó gyakorlatok” bemutatása. Amíg csupán egyetlen külföldi tanári blogokat gyűjtő oldalon (<http://www.edublog.org>) 400 000-nél is több tanárok által írt blog található, addig Magyarországon mindössze három ide sorolható, jól működő blogot talált az előadó.

A videoannotációra mint lehetséges módszertani eszközre hívta fel a figyelmet előadásában Paksi Attila. Esettanulmányában oktatási szituációkat tartalmazó videoklipek annotálása volt a hallgatók feladata. Valamint további Web 2.0-s eszközök oktatásbeli alkalmazhatóságát ismertette a virtuális tanulási környezetekről szólva, ilyenek például a Ning, a Quizlet, az Engrade vagy a Google szolgáltatásai.

Palócz István mint internetfüggő mutatkozott be a konferencián, előadásában a felénk áramló információ felhasználhatóságát és rendszerezését elemezte. Hangsúlyozta a címkézés (taggelés), a tartalomszűrés (RSS) és a közösségi linkmegosztás (delicious.com) használatának előnyeit, és felvázolta az ezekhez tartozó tippeket és trükköket.

Összegzés

A II. Oktatásinformatikai konferencia jó áttekintést adott a résztvevőknek az innovatív módszerek és alkalmazások hazai és nemzetközi alkalmazásairól a pedagógiában. Különlegességet jelentett, hogy az előadások közül sokat online is lehetett követni, a résztvevők folyamatosan tudósítottak a Twitteren, valamint a konferencia lezárása után a résztvevők online szavazhattak arról, milyen sorrendben kerüljenek fel a képek és a videók, azaz melyek voltak a legnépszerűbb előadások.

Tartsayné Németh, Nóra: Connectivism, equal opportunities and e-portfolio

Az írás szerzőjéről

Tartsayné Németh Nóra

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, Magyarország

nora[kukac]tartsay.hu

<https://orcid.org/0000-0003-0944-2414>